

STELLAN HERMELIN.

Till minnet av en kamrat.

Först några familjära data från en äldre generation. Min Far, Erik Scholander, var såsom disponent vid Håköpinge Sockerfabrik 1895-1899 i god kontakt med dåvarande kaptenen Adolf Hermelin.

När min Far gått bort 1899 och jag efter min Moders omgifte kommit att hamna i Göteborg och sommartid på Hönö i norra skärgården återknöts en kontakt, som för mig kom att bli mycket betydelsefull.

Kusteskadern kom att under en period sommaren 1905 ankra mellan Hönö-Öckerö-Grötö-Kalvsund. Som nioårig sprang jag allt vad jag var vörd upp på vår utsiktsplats på Hönö Heden och fick se och höra hur fartygen efter varandra vid ankring avgav salut. Det var början till en period, då man bokstavligen hängde vid ångbåtsbryggan för att följa allt som skedde. Hur dåvarande sekonden på Tapperheten fick reda på min Moder och mig vet jag ännu ej, men det besök som vi fick göra på Tapperheten hos Farbror Hermelin står ännu i dag klart i mitt minne sextio-två år efteråt.

+

Nåväl, 1924 hade jag torpedbåten Spica och blev på sensommaren kommenderad att ingå i Sjökrigsskoleavdelningen under dåvarande kommendörkaptenen, sedermera amiralen Fabian Tamm. Sjökrigsskoleavdelningen bestod då av äldre kanonbåtar för kadetternas fartygsmanöver och navigering samt därjämte ett eller ett par lätta fartyg för skärgårdsnavigering med högre fart än vad kanonbåtarna kunde prestera.

Detta år ingick Skagul som avdelningschefsfartyg, Blenda Skuld och Spica utgjorde resten. Fartygschef på Skagul var Stellan Hermelin tillika/djutant hos avdelningschefen.

Att såsom fartygschef ha hand om kadettnavigering är en delikat syssla. Man skall låta vederbörande få så stor frihet som möjligt, då det gäller att hitta märken, hålla ut från grundanledningar enligt seglingsbeskrivningar, hålla ögonen på mötande fartyg m m. Här var Stellan i sitt esse. Han kunde vänta i det längsta, om behövt ingripa med att slå stopp och back för att sedan fartyget låg stilla låta vakthavande flaggkadett i lugn och ro orientera sig. Ändå bättre var det, därest kadetten själv vågade minska farten eller stoppa till dess han blivit på det klara med positionen.

Då det gällde program för kommande vecka, dagrapporter och andra papper hade jag ofta kontakt med Stellan i hans egenskap av adjutant.

Vi hade så kommit till Sandhamn. Under expeditionens gång hade fartygscheferna varit inviterade till avdelningschefen och sedan till de båda andra kanonbåtscheferna. Nu skulle det således vara min tur som den yngste. Kunde jag som ung fartygschef direkt inbjuda min avdelningschef? Jag funderade och kom så på en lösning.

Jag skrev eller möjligen signalerade till Stellan i hans egen-
skap av adjutant och anhöll att han ville fråga avdelningsche-
fen ifall denne ville acceptera en inbjudan till middag i en
torpedbåtskajuta. Stellan fattade galoppen och framlade på ett
elegant sätt min blygsamma förfrågan med resultat att avdel-
ningschefen förklarade sig med nöje vilja mottaga en dylik in-
vitation. På det omedelbart översända brevet med inbjudan kom
likaledes ett omgående svar.

Kajutan i en 1.klass torpedbåt av Altair-typ rymde då icke
gärna mer än fem personer. Till var och en hade ritats ett pla-
ceringskort. Till avdelningschefen var det ett piggt flicke-
barn med den just då på avdelningen populära glosan: "En liten
nypa gult".

Middagen var lyckad och jag tror att det sjöngs gamla heder-
liga kadett- och sjömansvisor vid kaffet. Avdelningschefens båt
hämtade kl 2200 och då den kommit på lagom avstånd började ett
fyrverkeri brännas av. Stellan var med i avdelningschefens båt
och kunde sedan tala om att det haft en oanad effekt. Detta be-
rodde på att glöd från en lunta hade ramlat på däck och antänt
stubinerna på några raketer, som vållande rusade runt tubkran-
sen akter. De sökte sig ut mellan jollen och maskinkappen och
måste sett dråpligt ut från avdelningschefens båt, där han satt
under suffletten med blicken rakt mot Spica.

Betygsättning för två årskurser kadetter i fartygsmanöver
och skärgårdsnavigering är en fin känslig sak. Därvid var Stellan
en pålitlig äldre kamrat.

+

Han hade slutat Sjökrigshögskolans allm. högre kurs på våren
1923 och jag hade fått kommendering till samma fortsättnings-
kurs efter att ha avslutat den allmänna kursen våren 1924.
Våra vägar gick åt olika håll. Stellan var i kommandoexpeditio-
nen såsom adjutant åt Per Albin. Sommaren 1926 var vi båda på
torpedbåtar fastän i olika förband. Vintern 1926-1927 var han
flaggadjutant på Vintereskadern medan jag såsom 1.officer på
divisionschefsjagaren Wangel, tillika adjutant åt divisionsche-
fen, hade någon beröring med flaggen.

+

Det var först på hösten 1931, då Stellan eabarkerade såsom
navigeringsofficer på pansarskeppet Drottning Victoria, där jag
var kommenderad såsom förbindelseofficer, som vi kom i närmare
beröring med varandra. Gamle amiral Gustaf Dyrssen svarade en
gång på en fråga om en kamrat: "Det vet jag inget om, jag har
aldrig seglat på långresa tillsammans med honom. Gamla tiders
långresor var ju i regel endast några sommar månader. De som
gick runt jorden var mera sällan förekommande. Vår tid med ett-
åriga kommenderingar ombord kunde gott svara mot gamla tiders
långresor, vadan begreppet om en kamrat därför kunde stabiliseras.

Vi hade som fartygschef en kommendörkapten G. som inte i
onödan ansträngde sig, när det fanns officerare, som kunde fram-
lägga förslag till övningsprogram, yttranden, redogörelser m m.
Som stabsutbildad och i befattningen som NO (navigeringsofficer)
tjänstgjorde Stellan såsom adjutant. Då frågor rörande förbindel-
setjänst (heter nu för tiden sambandstjänst) dök upp, hade jag
nöjet att via Stellan kunna besvara uppkomna frågor. Vårt sam-
arbete var friktionsfritt. Mången Fenja med munstycke röktes
slut under dylika diskussioner.

När höstskolorna började, kom ett stort komvolut från flag-
gen med order att de båda stabsutbildade officerarna (Stellan
och jag) skulle var och en inom sitt fack draga ut erfarenhe-
ter och komma med därav betingade förslag. Detta var ju en för
oss båda mycket hedrande uppgift.

+

Sommaren 1932 fick vi plötsligt order att med kommendör

S.såsom förbandschef avgå till Libau med anledning av lettiska flottans 10-årsjubileum. På samma redd låg en brittisk kryssare, vars officerare hade fått varning att endast med försiktighet idka umgänge med personer i land. Detta resulterade första kvällen i att kryssarens NO och AO (artilleriofficer) kom ombord till oss på gamla DV (Drottning Victoria) sedan vederbörliga gunrumsvisiter var avklarade tidigare på dagen. Följande kväll hade vi några av engelsmännen ombord hos oss. Vår servis hade med hänsyn till sjögång och andra haveriorsaker tillförts grogg-glas av härdat material. Efter middagen visade Stellan sitt tomma glas, kastade det i riktning mot den engelska kollegan så att det slog i gunrummets linoleummatta och blev liggande helt och oskadat. Anglesaren strök sig förvånad om näsan, tittade på sitt likaledes tomma glas och kastade det med ett "Helloh" mot kryssarens artilleriofficer, som satt i en soffa bredvid. Denna gången var det litet otur. Glaset träffade skyddskåpan till pådraget för vattenfyllning av underliggande ammunitionsdunk med resultat att en obetydlig repa måste uppstått och i samma ögonblick förvandlades glaset till ett vitt pulver, som skvallrade om vad det en gång varit. Stellas förtjusning över episoden var stor och han kunde omgående lugna den förvånade gästen.

+

Under sin tid som isbrytarchef hade Stellan vid ett tillfälle fått order att hjälpa in svenska färjan till Sassnitz. Isbarriären var grov, passagerarna måste i land för att kunna komma vidare, varför de helt enkelt fick embarkera på Ymer. I gunrummet hade gjorts i ordning mat, vilket de hungriga gästerna inte lät sig sägas två gånger. Omedelbart efter losskastning fick vakthavande officer order om kurs mot Sassnitz och Stellan gick från bryggan ned via sin chefsinredning för att se hur gästerna hade det. Då fick han se en liten japan, som blygt stod och väntade utan att ha fått något med av de godbitar, som kunnat presteras så hastigt. Stellan tog honom upp till sin inredning, ringde på hovmästaren, gav order om vad som skulle serveras och bad gästen hålla till godo. Självt fick han gå ut på bryggan, men hade gästen inom gott synhåll. Denne blev också väl förplågad.

Tilläggning i Sassnitz krävde sin man och då alla gästerna passerat landgången var blott den lille japanen kvar. Bugande på japaners vis med handflatorna mot knäna tackade han för älskvärdt värdskap och bad att såsom tack få överlämna en minnes-sak. Stellan tackade, men hann inte se närmare på föremålet eftersom losskastning skulle ske omedelbart.

Väl ute till sjöss kom han ihåg presenten. Vecklade upp ett magnifikt stycke brokad, fann inuti detta ett ljusgrönt träfodral, vilket utgjorde dels balja, dels skaft till en kort, japansk dolk, blixtrande blank och onaturligt skarp. Han tyckte att omslag och innehåll inte stod i någon rimlig proportion till varandra. Lät kniven därför hänga med sisådär, använde den för att spetsa pennor till sjökortsbestick, papperskniv i bland och som "utrikes-pinal" i hytten. När jag fick se den kunde jag tala om att kniv-bladet var smitt av stål från resterande granater och projektiler, som funnits kvar på det gamla flaggskeppet Mikasa efter slaget vid Tsushima, att dessa svärds klingor liksom dolk-klingor var att betrakta såsom stadsegendom och som endast i synnerligen sällsporda fall kunde överlämnas till enskild man. Japanen var en hög politisk dignitär på väg till Hitler och Mussolini, varför han hade några dylika vapen i sitt bagage. När detta relaterats för Stellan kom kniven att betraktas med helt andra ögon.

+

Under hans tid såsom isbrytardirektör hade jag då och då kontakt med Stellan beroende på att jag hade som uppgift att skriva Marinens Beredskapshistorik för vilken vinteravsnitten krävde tillgång till iskartor för ifrågavrande perioder. Han var många gånger jäktad, men alltid beredd att på ett vänligt - om **Ännåldrig** så kort- sätt ordna önskade handlingar.

+

Jag vill gärna sluta dessa rader med att citera vad Prins Wilhelm skrev i K.Sjökrigsskolans Minnesbok:

III.

Vår krets är sprängd. I rullor och annaler
sitt eftermäle har de flesta fått.
En del befordrades till amiraler
när andra redan sista hamnen nått.
Ett minne blott är skolans stränga gamman,
nu halas varken talja eller tross.
Hur kursen lagts, vi seglar dock tillsammans
med dem som gått och dem som följer oss.
Som sjökadetter var vi alla lika,
då knöts den vänskap, som alltjämt består.
Vårt gamla vapen kan vi aldrig svika,
det fick vår kärlek genom alla år.
Om vi tar avsked eller går på stat,
ett ord det gav som överlever stunden
och lotsar fram till sista ankargrunden
ett heligt ord för oss: Kamrat

---ooOoo---

Fiskartorpet, Grisslehamn den 30 juli 1967.

H. Holander

N I L S S T E L L A N H E R M E L I N T I L L M I N N E .

Mitt första minne av bror Stellan går väl tillbaka till tiden då vi, Pappa Adolf, Mamma Ingeborg, Stellan, ~~och jag~~ ^{bror Ivar} bodde i Torstenssöngatan 10 fyra trappor upp. Vi var alltså Östermalmsbor. Far var ju sjöofficer och som sådan var det både praktiskt och ståndsmässigt att bo där. Om det är ett minne eller endast en reflex av ett gammalt fotografi, vet jag ej. En mager pojke med kortklippt hår, långa, smala ben, litet huvud och snedställda "mörnergögon" efter Farmor. Klädsel: blårandiner d.v.s. av gamla Kerstin (hemsömmerska som kom och gick) tillsnickrade sommarkläder av vit och blårandigt bomullstyg, med raka smala kortbyxor, som för tillväxtens skull slutade först neremot vaden.

Bror Ivar, som gick bort redan 1903, har jag intet minne av. Vad beträffar Stellan, var ju han fem år äldre än jag själv och därför inte någon lekkamrat. Så var det hela min uppväxttid. Genom ålderskillnaden hade vi strängt taget ganska litet gemensamt, och om jag någon gång fick vara med honom och hans kamrater, så var det nu närmast som ett påhäng, vilket skulle hålla sig i bakgrunden. Men å andra sidan har jag absolut icke något minne av att Stellan ~~var~~ hade några översittaretendenser eller att jag handgripligen tillrättavisades av honom eller hans kamrater. Stellan var snäll mot mig, men han hade givetvis i den åldern inget större intresse av att hjälpa mig tillrätta eller sysselsätta sig med lille "Focke". Jag kallades Folke ända tills vi 1911 flyttade till Karlskrona och jag bytte skola.

Ett starkt minne har jag dock bland de allra tidigaste ~~jag har~~: Pappa Adolf ville att vi pojkar skulle så tidigt som möjligt lära oss att klara oss själva. (Där har jag ju dock ett minne även av Ivar!). Han hade en söndagförmiddag traskat ut med sina söner inåt stadens centrum och sedan lämnat dem, därför att de skulle ta sig hem själva. Han följde säkert efter på vederbörligt avstånd för att se, hur det gick. Till slut hade Stellan tydligen haft besvär med Focke, han tog honom resolut på ryggen, Ivar i handen och travade på så gått han kunde. Då och då fick han lov att stanna för att pusta ut, men snart nog var han i farten igen. Jag tror att jag kommer ihåg hur jag hängde där på ryggen och var trött. Nå, Far ingrep så småningom och klarade upp situationen. Åldersfördelningen bör väl ha varit: 5, 7 och 10 år. Stellan var såklunda utan tvekan Store Bror för mig.

Vi flyttade 1905 till Långa Raden 5 på Skeppsholmen. ^{HANS}Stellan gick i Nya Elementar uppvid Hötorget. En ung man av Stellas ålder hade givetvis ett eldorado på Skeppsholmen. Hans av mig ihågkomna kamrater var den några år äldre och även vid äldre år betydligt mer försigkomne Axel Gyllenkrok (sedermera stridbar och fruktad arméinspektör och general), Percy ~~Gyllenkrok~~ Hamilton, (sedermera kommandörkapten vid Flottan) samt Jompan i Badis, (sedermera mindre känd circusartist). Den senare var son till en fröken Gustafson, baderska i Marinens Badinrättning på Skeppsholmen. Jompans rätta namn bör alltså ha varit John Gustafson, men det hörde jag aldrig. Jompan var väl icke av Mamma Ingeborg helt accepterad som lekkamrat, men för Stellan och mig framstod han nog som en dåtidens Bombi Bitt eller Tom Sawyer. Kvartetten torde ha utvecklat sig till att under Acke Gyllenkroks säkerligen diktatoriska ledning bli Skeppsholmens gissel. Själv fick jag för visso icke deltaga i mörka höstkvällars eskapader, jag var för liten. Jag drar en slöja över vad som dock sipprade ut, men alldenstund jag aldrig hörde talas om att Far ingrep, var det nog icke så farligt. Mot nya tidens ynglingabravader var det nog enkla små pojkestreck. De två åren på Skeppsholmen bör alltså för Stellan ha inneburit en fullt normal utveckling för ett helt normalt barn. Men så kom då hösten 1906 då Stellan vid ~~xippen~~^{tretton} års ålder intogs som kadett vid Kungl. Sjökrigsskolan. Varför nu detta tidiga val av levnadsbana? Ja, det var på den tiden enda chansen att bli sjöofficer. Och att bli sjöofficer, liksom Pappa, det tror jag icke Stellan tvekat ett ögonblick ~~att bli~~^{om}. Efter vad jag kan förstå, har någon annan tanke nog aldrig funnits. Sjön och segling hade han provat bland annat hos ungefär jämnåriga kusiner Tersmeden om somrarna ute på Björkvik, inte långt från Stavnäs längst ute på Värmdö i Stockholms skärgård.

Vi hade på våren 1907 flyttat till Floragatan 6 n.b. över gården Märk väl: fortfarande Östermalm, även om 4 rummaren var litet mörk. Jag minns i alla fall att Stellas första uniform: kadettjacka och långbyxor, kom hem från skraddaren när bara vi brödet var hemma. Andra assessoirer fanns förut, och givetvis skulle stassen genast provas. Den dubbla nervikna stärkekragen sattes utanpå, och den svarta flugan knöts nog närmast som en rännsnara. När Mamma kom hem efter en stund, då grät hon. Om av lycka, eller inför den gräsliga synen, törs jag icke avgöra. Kostymen satt säkerligen alldeles förfärligt illa på den lilla spinkiga figuren.

Under de närmaste åren fram till 1909 var Far hemma i Stockholm men det året försvann han från hemmets horisont som chef för

3/

Skeppsgossevären i Marstrand. Under åren på Floragatan d.v.s. fram till 1911 blev kanske ålderskillnaden mellan mig och Stellan än mer markant. Han hade sina kamrater och sina läxor. Så länge Far ännu var hemma bodde vi pojkar visserligen i samma rum, men det betraktades som Stellas och det var endast på nätterna som jag flyttade in i en turistsäng. Av Stellas arbete och hans kamrater har jag egentligen föga minne. På somrarna var han borta på de då vanliga långresorna med "Saga" och fick ju på så sätt tidigt se främmande länder. Han kom in i ett kamratgäng, vilket i och för sig var exklusivt utvalt och som hade sina egna lagar och sedvänjor. Jag har numera en känsla av att den kamratuppfostran, som erhöles, nog ~~förklarade~~ ^{danade} väluppfostrade och hyfsade ynglingar, men knappast ungdomar med större utblickar över svenska folkets liv och leverne. Sjökrigsskolan, som på den tiden tog hand om pojkarna under sex år, satte för visso sin prägel på kadetterna och kanske inte endast i för dem själva alltid lycklig riktning. Det var en klubb för inbördes beundran, där traditioner och "namn" ännu på denna tid betydde en hel del i kamratkretsen, och där "medlemskapet" öppnade dörrar inom societeten.

Att Stellan redan under denna tid kände sig på ett sätt privilegierad och skaffade sig vanor är nog ett faktum. Det kanske inte märktes så mycket, men hans senare utveckling kan få en förklaring här. Sedan Far flyttat till Karlskrona som chef för Ekipagedepartementet på varvet där, kom för mig själv Stellan alltmer bort i bilden. Han stannade kvar i Stockholm och bodde inackorderad där tills han på hösten 1913 tog sin officersexamen och blev underlöjtnant vid Flottan. I flera år hade han hållit ihop med Dagmar Löthner och jag tror mig ihågkomma ~~att~~ telefonsamtal till Gåsinge 7, med vilka han uppehöll kontakt, när hon icke fanns på närmare håll.

Så kom på hösten 1914 det första världskrigets utbrott och i dess skugga gifte sig de bägge i oktober. Man kan gott förstå att de, trots sina unga år, då ville fast förena sina öden, men en underlöjtnantslön var för visso icke mycket att börja med. Sedan 1912, då Mamma Ingeborg gick ifrån oss, hade Far och jag, med gamla Alma som trotjänare, bott i Ekipagemästarebostället i Karlskrona, under det att Stellan med familj efter något år även kommenderades dit och bosatte sig där.

Visserligen var väl icke bror Stellan någon toppelev som kadett, men då han väl kommit in på Sjökrigshögskolan lyckades han bättre och kommenderas till dess högre kurs (stabskurs). Under de kommande åren, visar hans kommenderingar, att han var uppskattad av sina överordnade och duktig i sitt fack.

Hans kommenderingar i stabstjänst under åren 1924 fram till 1927 samt efter 1933 tyder härpå. Liksom Pappa Adolf inkopplades Stellan tidigt på utbildning: kadettofficer, skeppsgosse-utbildning och lärare (bl.a. på Krigsskolan). Detta faktum måste ha berott dels på kunnighet inom sitt yrke, dels på ett rättframt och friskt framträdande som människa. Denna sida, ^{hade} av Stellan väsen är väsentlig. Han hade lätt att tala, han ~~hade~~ lätt att "ta" folk. Han var en charmerande sällskapsmänniska. Men det fanns även en hel del annat. I arbetet, inom sitt yrke var Stellan en högt uppskattad kapacitet, som flitigt utnyttjades som föredragshållare (bland annat som sekreterare under ett antal år i Föreningen Sveriges Flotta). Han hade lätt att uttrycka sig i skrift. Han blev av dessa anledningar under några år pressofficer i Marinstaben. Man må betänka att under mellankrigsåren, var förhållandet mellan Marinens och Arméns folk och åsikter ofta mycket spännt. Detta berodde på den konkurrens om av riksdagen anvisade ekonomiska resurser, som skulle fördelas mellan vapengrenarna. Pressofficern skulle inför allmänna opinionen framlägga sin vapengrens synpunkter, för att på så sätt tillföra denna mesta möjliga penningmedel. Under sina år som pressofficer hade han att, som pressofficer vid Armeen, söka komma till rätta med sedermera Överbefälhavaren, general Ljung. Med kännedom om ~~den~~ ^{dennes} sedermera manifesterade förmåga, men även om hans kärva metoder, var säkert inte Stellan uppdrag alltför lätt.

Av kamrater och underordnade till Stellan har jag vid mångfaldiga tillfällen hört om min brors oförskräthet och slagfärdighet. Han hade nog, kanske liksom många med namnet Hermelin, en viss arrogans och en oförmåga att tåga om missförhållanden, som nog icke alltid var på sin plats som officer. Å andra sidan går om honom en mångfald historier, som visar hans snabba intuition och glada inställning till livet. Att han var en glad garcon i sin ungdom och hela livet igenom en utpräglad sangviniker, därom är intet tvivel. Denna sangviniska läggning, hans "det ordnar sig alltid"-attityd, blev nog orsaken till Stellan alltför lättvindiga sätt att ~~hand~~ handskas med ekonomiska ting. Ty det torde alla, som kände honom, vara helt överens om: han var en slarver med pengar. Han fick i alltför unga år söka att reda sig på alltför små medel. Han kom i unga år tillsammans med kamrater med ärvda pengar, som trodde sig kunna tjäna förmögenheter på en eftermiddag under första världskrigets efterdyningar. Det var större genier än Stellan som sprack på den uppgiften. Söbbt stigande skulder, som ej kunde klaras av, blev permanenta och allt dyrare.

5/

När så Stellan hade den osmaken att t.o.m. låna pengar av sin dåvarande chef, sedermera chefen för marinen, och inte vid återbetalning höll givna löften, ja då var hans goda framtidsutsikter definitivt stoppade. Många, som icke kände till denna bakgrund, kunde icke förstå varför han vid befordran blev överhoppad och länge stannade som kapten. Men det kan icke vara riktigt att en man, som icke kan klara sina egna affärer, han kan icke, anförtros ansvar för enorma värden i egenskap av exempelvis fartygschef för större enheter.

Jag tror att Stellan helt fattade denna sin situation och jag hörde honom aldrig lasta sina överordnade på grund därav. Dock kan man säkert förmoda att Stellan hade gått långt inom sitt yrke, om han på ett tidigt stadium hade bättre förstått att pengar är ingenting att leka med.

Redan tidigt, år 1926, fick han kontakt med isbrytareverksamhet, då såsom andra officer på vår första statsisbrytare Atle. Hur han under ~~senare~~ senare delen av 30-talet och framöver, ~~fram~~ till sin avgång ur tjänst, ägnade hela sin tid och sina ~~kr~~ krafter åt denna verksamhet, är icke min uppgift att skildra. Men att han klarade den med den äran, det är ett faktum. Som chef på statsisbrytaren Ymer och från 1947 som Statens isbrytaredirektör fick han tillfälle att från dess första början bygga upp en organiserad isbrytning längs alla våra kuster. Hans eminenta förmåga att behandla svenska språket kom härvid till uttryck i utredningar och planer vid denna organisations uppbyggnad. Det kan kanske utan alltför stor överdrift påstås att den statliga isbrytningen i Sverige från grunden har byggts upp av Stellan Hermelin. Hans smidiga samarbete med civila myndigheter och organisationer var ett villkor för att målet skulle nås. Att därvid hans arbete skulle sträcka sig över landets gränser och resultera i ett intimt internordiskt samarbete på detta område, är så mycket mer intressant. Från att 1926 ha arbetat med en större isbrytare, har svenska exportföretag numera, 1966, att räkna med hjälp av ett tiotal större sjögående, kraftiga isbrytande fartyg för att upprätthålla och underlätta sjötransporterna av sina varor.

Stellans kunnighet som sjöman, hans friska grepp på allt, som förelades honom, resulterade, trots ekonomiska matigheter, i att han befordrades till kommandörkapten och slutade sin tjänst i Flottan som kommandörkapten av 1. graden och i sin statstjänst som isbrytaredirektör med kommandörs tjänsteställning och lön.

Visserligen har jag som bror många gånger haft anledning att vara förgrymmad på Stellan, på hans arrogans och kritiska inställning till mångt och mycket, på hans "orubbliga" vanor

Och dock har jag intet minne av att vi verkligen varit
ovänner. En särspäglad personlighet måste man nog kalla
honom.

Jag kan ej underlåta att som avslutning på dessa ~~minna~~
minnesbilder berätta att min dotter Lena vid ungefär myndig
ålder, efter många år åter i Stellans hem med mig och sin
mamma, under en kväll ^{de} ~~höra~~ sin farbror Stellans underhåll-
ningsförmåga (han var då svår att avbryta). När vi så små-
ningom var stadda på hemväg, utbrast Lena spontant: "Vilken typ."
Hon hade så rätt.

Växjö 1 september 1966.

Carl F. Hermelin
Carl F. Hermelin

*2 ex. 1. Ställföreläggningen sänds
till Elias 5/9 66.*

Med hälsning / Carl F.

VINTERVÄGEN 4
STOCKHOLM
Tel 557192

18/11 66

Väre Frände,

Det är bitt och kalla upp
obehagligheterna fröst. Jag är en
kyrkl. frö länge sedan skickade
Du mig en bokstrog om Stellan.
Har efteråt varit vi till Kladderia
om du glömde jag var sammant.
Att det var ju inte vidare fukt gjort.
Jag tyckte bra om din skrift.
Alla beta vi ju är Stellan om
en vällyst dukning officer, strålade
spökan om hade en vällyst
frö mig är "ta" folk, vilket

Ju girde aut han var en mycket
 antykt chef, högaktad och respekterad
 av sina underordade. Sedan det
 vi ju också är i pågående
 färdigheter och färdigheter både och
 han en (om man skall vara
 vändig) renhållningsmästare. Ju
 vi övertygade om att hade varit
 mycket länge om han inte hade
 haft affärer tillsammans med
 Fabian Lamm, som ju varit
 utnyttjades honom utan att ge
 något tillbaka. Som behåller
 mycket tyckte ju mycket om
 om den karaktäristiska och den
 broder - om han hade den
 sina samlingar.

Ju fick en liten lapp

VINTERVÄGEN 4
STOCKHOLM
TEL. 55792

Med reception och den bär
en glas, så när det här sa-
retet sloz drig så bleo del
en smäll till så för avlat
en skivare till Harnstulit
för samma gång.

Therapier är allt stöd till
till med familjen. Någon
gång kommer till de nu
tidigare till Stockholm. - om de
kan vi till den smällen om
tala om det i fröjden så vi
kan för så om en en kväll
till uti i Stockholm. Det om
teologi är för att uppliva
de teologiska studier vi vi nu

4 HEBVRETHAV
CHURCH
ST. 5515

di hede mere i Værelset om
Bleking.

Med hjertelig hilsning
til dig og den færdige
Ade og den Blygme

Per Sørensen

2.10.66.

Baron Nils Hermelin.

Bleckstad.

Söderköping.

Broder och kusin.

För någon tid sedan tillsände jag Dig några min
om min bror Stellan. När en bror skriver om sin
det att tankarna blir osentimentala och kanske
va. Vissa delar av mina funderingar kanske icke
ägnade för en större krets. Varför jag skrev ned
närmast att för framtiden bevara minnet av mann
Att bland beundransvärda och många absolut posi
då även taga med hans svagare sidor, var vid til
fråga ett absolut sanningskrav. Annars får man f
icke en hel bild, avsedd för Släktföreningens ar

2.10.1966.

Kära Dagmar.

Genom Dudde har jag förstått att i vissa delar nedskrivna tankar om bror Stellan, har gjort Dig mycket ont. Jag har med grova skor trampat i ört av skära minnesblommor, som borde ha fått växa och sköna genom åren. Så kan nu icke få ske. Kan Vad det här rör sig om är de delar av mina bilder handlar om Stellas svagare sidor. När jag som skall nedteckna mina minnen, då kommer dessa sidor. Jag hoppas att Du uppfattar med vilken beundran minnet av honom i allt övrigt. För att få en hel mannen Stellan, ^{måste} ~~kan inte~~ även hans andra sidor. Sanningskravet fordrar att så sker.

Du måste försöka förstå att jag icke kunde veta Du och framför allt att icke Dina barn ännu vid ålder var medvetna om dessa Stellas negativa mina funderingar för dem och för Dig kommer so chock är helt förståeligt. Och att Ni alla efter måste uppfatta mig som en elak och otäck männi jag nu fullt medveten om. Men jag visste det ick

Dessa då framförda tankarna innehöll ingentin de Stellans penningaffärer. Om något härav kom till tokollet, vet jag ej. Men vad jag vet är att min nedsatta tankar icke kommer med i något protokoll fördes icke vid släktmötet, och är ju ej avsedd krets. De är avsedda för Släktföreningens arkiv. Att jag i samband med utsändandet till Dig och skickade en kopia till Gunhild, Stellan syskon fåtal andra, fann jag vid detta tillfälle helt. Alla dessa kände dock till förhållandena, eller säkra grunder känna till dem.

Kära Dagmar, med detta brev har jag icke på något lat urskulda mig eller bedja Dig förlåta, att jag barligen burit mig illa åt. Jag har endast velat Vad jag gjort, har jag för visso icke verkat i jag har velat att Stellans minne icke skall glömmas.

Med varmaste hälsningar förbliver jag Din tillgiven

*Uppsäddningsstint
Läkare*

LS STELLAN HERMELIN TILL MI

t första minne av bror Stellan går väl tillbaka till
en då vi, Pappa Adolf, Mamma Ingeborg, Stellan, ~~och jag~~ ^{bror Ivar}
de i Torstenssongatan 10 fyra trappor upp. Vi var alla
ermalmsbor. Far var ju sjöofficer och som sådan var de
e praktiskt och ståndsmässigt att bo där. Om det är en
ne eller endast en reflex av ett gammalt fotografi, vet
En mager pojke med kortklippt hår, långa, smala ben, lit
ud och snedställda "mörnergögon" efter Farmor. Klädsel
diner d.v.s. av gamla Kerstin (hemsömmerska som kom oc
lsnickade sommarkläder av vit och blårandigt bomull:
raka smala kortbyxor, som för tillväxtens skull sluta
st neremot vaden.

r Ivar, som gick bort redan 1903, har jag intet minne
beträffar Stellan, var ju han fem år äldre än jag sj
därför inte någon lekkamrat. Så var det hela min uppv
om ålderskillnaden hade vi strängt taget ganska lite
t, och om jag någon gång fick vara med honom och hans
, så var det nu närmast som ett påhäng, vilket skulle ha
i bakgrunden. Men å andra sidan har jag absolut icke
ne av att Stellan ~~var~~ hade några översittaretendens
jag handgripligen tillrättavisades av honom eller ha
er. Stellan var snäll mot mig, men han hade givetvis i
erngning större intresse av att hjälpa mig tillrätta

flyttade 1905 till Långa Raden 5 på Skeppsholmen. St
ek i Nya Elementar uppe vid Hötorget. En ung man av St
er hade givetvis ett Eldorado på Skeppsholmen. Hans a
gkomna kamrater var den några år äldre och även vid
betydligt mer försigkomne Axel Gyllenkrok (sedermera
och fruktad arméinspektör och general), Percy ~~Sylian~~
Hilton, (sedermera kommandörkapten vid Flottan) samt J
Badis, (sedermera mindre känd circusartist). Den senare
n till en fröken Gustafson, baderska i Marinens Badinr
ng på Skeppsholmen. Jompans rätta namn bör alltså ha v
nn Gustafson, men det hörde jag aldrig. Jompan var väl
Mamma Ingeborg helt accepterad som lekkamrat, men för
n och mig framssod han nog som en dåtidens Bombi Bitt
n Sawyer. Kvartetten torde ha utvecklat sig till att u
ke Gyllenkroks säkerligen diktatoriska ledning bli Sk
lmens gissel. Själv fick jag för visso icke deltaga i
stkvällars eskapader, jag var för liten. Jag drar en sl
er vad som dock sipprade ut, men alldenstund jag aldri
las om att Far ingrep, var det nog icke så farligt. Mot
ders ynglingabravader var det nog enkla små pojkestrec
två åren på Skeppsholmen bör alltså för Stellan ha i
rit en fullt normal utveckling för ett helt normalt
n så kom då hösten 1906 då Stellan vid ~~fyrtio~~ ^{tretton} års å
togs som kadett vid Kungl. Sjökrigsskolan. Varför nu de
diga val av levnadsbana? Ja, det var på den tiden enda
n att bli sjöofficer. Och att bli sjöofficer, liksom Pa
t tror jag icke Stellan tvekat ett ögonblick ~~att bli~~ ^{om}

eppsgosse kåren i Marstrand. Under åren på Floragatan
 am till 1911 blev kanske ålderskillnaden mellan mig
 mellan än mer markant. Han hade sina kamrater och sina
 länge Far ännu var hemma bodde vi pojkar visserligen
 nna rum, men det betraktades som Stellas och det var
 nätterna som jag flyttade in i en turistsäng. Av Stel
 bete och hans kamrater har jag egentligen föga minne
 mrarna var han borta på de då vanliga långresorna med
 h fick ju på sås sätt tidigt se främmande länder. Han
 ett kamratgäng, vilket i och för sig var exklusivt ut
 h som hade sina egna lagar och sedvänjor. Jag har nume
 nsla av att den kamratuppfostran, som erhöles, nog ~~for~~^{dar}
 luppfostrade och hyfsade ynglingar, men knappast ungd
 d större utblickar över svenska folkets liv och lever
 ökrigsskolan, som på den tiden tog hand om pojkarna
 x år, satte för visso sin prägel på kadetterna och kar
 te endast i för dem själva alltid lycklig riktning. De
 klubb för inbördes beundran, där traditioner och "namn
 denna tid betydde en hel del i kamratkretsen, och där
 apet" öppnade dörrar inom societeten.

Att Stellan redan under denna tid kände sig på ett
 ivilägierad och skaffade sig vanor är nog ett faktum.
 nske inte märktes så mycket, men hans senare utvecklin
 en förklaring häri. Sedan Far flyttat till Karlskrona
 f för Ekipagedepartementet på varvet där, kom för mig
 mellan alltmer bort i bilden. Han stannade kvar i Stoc
 h bodde inackorderad där tills han på hösten 1913 to

ans kommenderingar i stabstjänst under åren 1924 fram till 1927 samt efter 1933 tyder härpå. Liksom Pappa Add kopplades Stellan tidigt på utbildning: kadettofficer, keppsgosse-utbildning och lärare (bl.a. på Krigsskolan). Detta faktum måste ha berott dels på kunnighet inom sitt yrke, dels på ett rättframt och friskt framträdande som officer. Denna sida av Stellas väsen är väsentlig. Han hade lätt att tala, han ^{hade} lätt att "ta" folk. Han var en charmerande allsmållsmänniska. Men det fanns även en hel del annat. I sitt yrke var Stellan en högt uppskattad kadett, som flitigt utnyttjades som föredragshållare (bl.a. som sekreterare under ett antal år i Föreningen S. Lotta). Han hade lätt att uttrycka sig i skrift. Han blev dessa anledningar under några år pressofficer i Marinen. Man må betänka att under mellankrigsåren, var förhållanden mellan Marinens och Arméns folk och åsikter ofta mycket påfallande. Detta berodde på den konkurrens om av riksdagen tilldelade ekonomiska resurser, som skulle fördelas mellan de båda grenarna. Pressofficeren skulle inför allmänna opinionen lägga sin vapengrens synpunkter, för att på så sätt tillkänna mesta möjliga penningmedel. Under sina år som pressofficer hade han att, som pressofficer vid Armén, söka komma till tals med sedermera Överbefälhavaren, general Ljung. Med känslan att ~~han~~ sedermera manifesterade förmåga, men även om hans metoder, var säkert inte Stellas uppdrag alltför lätt. Av kamrater och underordnade till Stellan har jag

r så Stellan hade den osmaken att t.o.m.låna pengar
varande chef,sedermere chefen för marinen,och inte v
erbetalning höll givna löften,ja då var hans goda fr
sikter definitivt stoppade.Många,som icke kände till
kggrund,kunde icke förstå varför han vid befordran bl
ppad och länge stannade som kapten.Men det kan icke
ktigt att en man,som icke kan klara sina egna affären
n icke,anförtros ansvar för enorma värden i egenskap
empelvis fartygschef för större enheter.

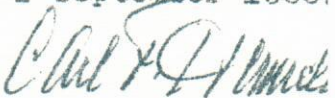
Jag tror att Stellan helt fattade denna sin situati
h jag hörde honom aldrig lasta sina överordnade på g
rav.Dock kan man säkert förmoda att Stellan hade gått
om sitt yrke,om han på ett tidigt stadium hade bättre
ått att pengar är ingenting att leka med.

Redan tidigt,år 1926,fick han kontakt med isbrytare
mhet,då såsom andra officer på vår första statsisbryt
le.Hur han under ~~ått~~ senare delen av 30-talet och
~~an~~ till sin avgång ur tjänst,ägnade hela sin tid och
after åt denna verksamhet,är icke min uppgift att sk
n att han klarade den med den äran,det är ett faktum
ef på statsisbrytaren Ymer och från 1947 som Statens
redirektör fick han tillfälle att från dess första b
gga upp en organiserad isbrytning längs alla våra kus
ns eminenta förmåga att behandla svenska språket kom
ll uttryck i utredningar och planer vid denna organis
pbyggnad.Det kan kanske utan alltför stor överdrift
t den statliga isbrytningen i Sverige från grunden ha

h dock har jag intet minne av att vi verkligen varit
änner. En särspäglad personlighet måste man nog kalla
nom.

Jag kan ej underlåta att som avslutning på dessa
nnesbilder berätta att min dotter Lena vid ungefär m
der, efter många år åter i Stellans hem med mig och s
mma, under en kväll åhö^{de}~~de~~ sin farbror Stellans underhå
ngsförmåga (han var då svår att avbryta). När vi så
ngom var stadda på hemväg, utbrast Lena spontant: "Vill
n hade så rätt.

Växjö i september 1966.

Carl F. Hermelin